

Sygn. akt III AUa 3036/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Magdalena Tymińska

Sędziowie: SA Grażyna Bobrowska

SO (del.) Sylwia Kulma (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Agnieszka Wosińska

po rozpoznaniu w dniu 9 września 2015 r. w Warszawie

sprawy Usługowej Spółdzielni (...) w W.

z udziałem zainteresowanego W. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Usługowej Spółdzielni (...) w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 września 2013 r. sygn. akt XIV U 548/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 3042/13

UZASADNIENIE

Usługowa Spółdzielnia (...) w W. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 28 grudnia 2012 r. stwierdzającej, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia W. Z. podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek Usługowa Spółdzielnia (...) wynosi: okres 2007-11 ubezpieczenia emerytalne i rentowe – 6.700,00 zł, ubezpieczenie chorobowe – 6.700,00 zł, ubezpieczenie wypadkowe – 6.700,00 zł, zaskarżając ją w całości.

Zarzuciła zaskarżonej decyzji rażące naruszenie przepisów postępowania polegające na niewyjaśnieniu wszystkich okoliczności faktycznych w sprawie, dowolną i jednostronną ocenę zgromadzonego materiału w sprawie, błędną interpretację przepisów prawa (w tym wewnętrznych przepisów obowiązujących w zakładzie pracy Płatnika składek), co w konsekwencji oprowadziło do błędnego wyjaśnienia istniejącego w sprawie stanu faktycznego.

W konkluzji wносиła o uchylenie przedmiotowej decyzji w całości i umorzenie postępowania lub o uchylenie decyzji w całości i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy.

W uzasadnieniu odwołania Spółdzielnia podniosła między innymi, że przekazanie bonów skarbowych, które co prawda miało charakter powszechny, zmierzało jednak do realizacji celów socjalnych zgodnych z art. 1 ust. 1 i art. 2 pkt.

1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Decyzja o przyznaniu bonów miała charakter jednorazowy a rzeczywisty zamiar płatnika składek dotyczył poprawy sytuacji socjalnej pracowników U.S.(...) rzeczywistą wolą płatnika składek nie było więc dokonanie jakiegokolwiek innego świadczenia na rzecz pracowników poza poprawą ich sytuacji życiowej. Podniosła dalej, że płatnik składek miał wiedzę na temat istniejącej sytuacji życiowej i materialnej swoich pracowników i podjął decyzję o poprawie tej sytuacji osobom, które tego potrzebują. Usługowa Spółdzielnia (...) jest spółdzielnią zatrudniającą inwalidów i po analizie sytuacji socjalnej każdego pracownika płatnik składek postanowił objąć świadczeniem socjalnym wszystkie osoby, które były w sytuacji uzasadniającej pomoc z funduszu socjalnego - w rzeczywistości okazało się, iż wszyscy pracownicy tak specyficznego podmiotu jak spółdzielnia inwalidów potrzebują takiej pomocy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wnosił o oddalenie odwołania, ponieważ zaskarżona decyzja powstała wydana w oparciu o przepisy ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz.1585, z późn. zm.), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1 106 ze zm.) i jest faktycznie oraz prawnie uzasadniona.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł między innymi, że w toku postępowania kontrolnego prowadzonego u płatnika składek Usługowa Spółdzielnia (...) z siedzibą w W. ustalił, że płatnik nie wliczał do podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe wartości talonów pieniężnych przyznanych wszystkim pracownikom w listopadzie 2007r. Zgodnie z postanowieniem nr (...) Zarządu Usługowej Spółdzielni (...) podjętym na podstawie § 21 pkt 7 regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (dalej (...)) bony były przyznawane wszystkim osobom pracującym w spółdzielni, co najmniej od stycznia 2006r. Wysokość świadczenia została uzależniona jedynie od wysokości zarobków uzyskiwanych u płatnika. Przy przyjęciu takiego kryterium podziału świadczenie było wypłacane w dwóch kwotach, tj. 360 zł lub 380 zł, przy czym jedynie kilku pracowników otrzymało niższą kwotę. Takie uregulowanie zasad wypłaty ww. świadczenia powoduje, iż w istocie należy je traktować jako dodatkowy składnik wynagrodzenia, przysługujący obligatoryjnie każdemu pracownikowi. Przepisy ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tj. - Dz. U. z 1996r. Nr 70, poz.335 ze zm.) nie przewidują możliwości finansowania tego rodzaju świadczeń okolicznościowych ze środków (...), bowiem środki te powinny zostać przeznaczone na działalność socjalną. Podstawowa zasada dysponowania środkami Funduszu zawarta została w art. 8 ust. 1 i ust. 2. Zgodnie z § 1 (powinno być ust. 1) ww. przepisu przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z ZFŚS uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z ZFŚS. Stosowanie tych zasad w praktyce oznacza, że wyklucza się przyznawanie świadczeń socjalnych w jednakowej wysokości wszystkim osobom uprawnionym. Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 sierpnia 2001 r., sygn. akt I PKN 579/00; OSNP 2003/14/331 regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych powinien być zgodny z przepisami ustawy, w tym przede wszystkim z naczelną zasadą ustaloną w art. 8 ust. 1. Tym samym postanowienie nr (...) wydane na podstawie § 21 regulaminu ZFŚS obowiązującego w odwołującej Spółdzielni jako sprzeczne z ustawą nie stanowi wystarczającej podstawy do uznania, iż bony towarowe stanowiły świadczenie wypłacane ze środków Funduszu. Do bonów towarowych przyznawanych wszystkim pracownikom skarżącej spółki nie znajduje zatem zastosowania wyłączenie zawarte w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W tak ustalonym stanie faktycznym i prawnym w pełni uzasadnione było wydanie przez organ decyzji uwzględniającej w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne ww. kwot. W odwołaniu złożonym od decyzji przywołanej na wstępie strona przeciwna potwierdza, że nie badano sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników przed przekazaniem im bonów towarowych, ponieważ wszyscy pracownicy są w sytuacji życiowej wymagającej pomocy. Wbrew powyższym twierdzeniom należy wskazać, że z doświadczenia życiowego wynika, że jest mało prawdopodobne, aby nawet dwie osoby pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w takiej samej wysokości (tak SN w wyroku z dnia 20 sierpnia 2001r., sygn. akt I PKN 579/00). Jednocześnie podnieść należy, że zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem wyrażonym m.in. w wyroku z dnia 16 września 2009r. (sygn. akt I UK 121/09, OSNP 2011/9-10/133) „Przyznawanie

ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powinny być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady”. W przywołanym wyżej wyroku Sąd Najwyższy uznał, że wypłata bonów towarowych niemająca charakteru socjalnego jest przychodem pracownika, który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. W opinii Zakładu pogląd wyrażony w przywołanym wyżej wyroku Sądu Najwyższego znajduje odpowiednie zastosowanie również w niniejszej sprawie.

Postanowieniem z dnia 3 kwietnia 2012r. wezwano do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego W. Z. (k. 7 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 1 czerwca 2012r. (k. 13-14 a.s.) pełnomocnik Usługowej Spółdzielni (...) w W. wnosił o połączenie spraw do łącznego rozpoznania oraz wnosił o dopuszczenie dowodu z dokumentów złożonych do akt sprawy XIV U 500/12 w postaci obowiązującego w dacie (tj. w listopadzie 2007r.) przyznawania pracownikom (...) przedmiotowych bonów towarowych Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorców KRS (...) i z kopii postanowienia Zarządu(...) z dnia 9.11.2007r. Wnosił jednocześnie o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka J. L. - pełniącego w listopadzie 2007r. funkcję Prezesa Zarządu (...) oraz przesłuchanie strony odwołującej na okoliczność intencji, kryteriów oraz zasad przyznawania pomocy rzeczowo-materialnej zatrudnionym w (...) pracownikom.

W piśmie procesowym z dnia 12 czerwca 2012r. (k.22 a.s.) pełnomocnik Usługowej Spółdzielni (...) w W. wnosił o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków J. L., M. S. (1) i M. S. (2) na okoliczność trybu podejmowania indywidualnych decyzji o przyznaniu pomocy socjalnej pracownikom (...)

Na rozprawie w dniu 2 września 2013r. dopuszczono dowód z zeznań świadka M. S. (2) złożonych w sprawie XIV U 500/12 (k.176-177) oraz z zeznań św. J. L. złożonych w sprawie XIV U 500/12 (k. 114-115).

Nie uwzględniono natomiast wniosku pełnomocnika Usługowej Spółdzielni (...) o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka M. S. (3). Dopuszczono także dowód z dokumentów z akt sprawy XIV U 500/12 w postaci wyciągu z akt kontroli przeprowadzonej u płatnika składek Usługowej Spółdzielni (...) nadesłanych przy piśmie z dnia 4.05.2012r. (k.15 i następne akt wymienionej sprawy) oraz dopuszczono dowód z dokumentów nadesłanych przez Usługową Spółdzielnię (...) przy piśmie z dnia 1.06.2012r. (k.24-25 i następne akt wymienionej sprawy).

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 2 września 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych **oddalił odwołanie od decyzji z dnia 28 grudnia 2011 r., nr (...)** (k. 72 - wyrok).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z przekazanych przez pełnomocnika Usługowej Spółdzielni (...) w W. dokumentów przy piśmie z dnia 1 czerwca 2012r. w postaci: częściowego obowiązującego w dacie (tj. w listopadzie 2007r.) przyznawania pracownikom(...) (...) przedmiotowych bonów towarowych Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorców KRS (...) i kopii postanowienia Zarządu (...) z dnia 9.11.2007r. (akta sprawy XIV U 500/12 - poprzednio k.24-34 aktualnie k.80-90) oraz wyciągu z akt kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. przeprowadzonej u płatnika składek Usługowej Spółdzielni (...) w W. (k. 15-79 akt XIV U 500/12) wynika, co następuje:

W Usługowej Spółdzielni (...) w W. obowiązywał Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych opracowany na podstawie ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz. U. z 1996r. Nr 70, poz. 335 z późn.zm.). Brak jest danych, kiedy regulamin został uchwalony. (k.83-85 a.s. sprawy XIV U 500/12).

Pełna treść Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązująca w Usługowej Spółdzielni (...) w W. została dołączona do wyciągu z protokołu kontroli (k.20-25 akt XIV U 500/12). Wymieniony regulamin obowiązuje od 01.01.2005r.

W Regulaminie w § 21 ust. c (pozostałe świadczenia) ustalono, że do pozostałych form świadczeń objętych Funduszem należy inna pomoc finansowa określona każdorazowo poprzez ustalenia między Zarządem Spółdzielni a Organizacjami (...) działającymi w Spółdzielni.

Postanowieniem Nr (...) Zarządu Usługowej Spółdzielni (...) z dnia 9 listopada 2007r. w oparciu o § 21 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Usługowej Spółdzielni (...) po zasięgnięciu opinii Organizacji (...) przyznano pracownikom bony towarowe w ten sposób, że dla osób, których zarobki nie przekraczają 6000 zł o wartości 380 zł, zaś dla pozostałych osób o wartości 360 zł, bony miały być wydane osobom pracującym w Spółdzielni, co najmniej od stycznia 2006r. Na postanowieniu widnieją podpisy Prezesa Zarządu Usługowej Spółdzielni (...) J. L., Przewodniczącego Zarządu (...) US (...) M. S. (3) i Przewodniczącej K.Z. (...) (...) M. S. (2), (k.26 - aktualnie 82 akt XIV U 500/12).

Z listy płac pracowników Oddziału (...) otrzymujących bony towarowe w 2007r. (k.16-18 aktualnie 72-74 akt XIV U 500/12) wynika, że na 63 osoby umieszczonych na liście tylko 9 osobom wypłacono bony o wartości 360 zł (poz. l, 21, 25, 28, 31, 38, 45, 49 i 56), pozostałym zaś bony o wartości 380 zł. Z listy płac pracowników Oddziału O/I otrzymujących bony towarowe w 2007r. (k.19-23 aktualnie 75-79 akt XIV U 500/12) wynika, że na 108 osób umieszczonych na liście, wszystkim wypłacono bony towarowe o wartości 380 zł.

Z zeznań świadka J. L. złożonych na rozprawie w dniu 17 września 2012r. w sprawie XIV U 500/12 (k.48-49 obecnie 114-115) wynika, że poza postanowieniem z dnia 9 listopada 2007r., które zostało podpisane przez niego i dotyczyło wszystkich pracowników, innych dokumentów nie było. Wynika też, że wynagrodzenie pracowników wynosiło wówczas 1300 zł, zaś kadra zarządzająca w liczbie około 15 osób pobierała wynagrodzenie w kwocie ponad 6000 zł. Świadek twierdził, że pracownicy na pewno składali oświadczenia o wysokości dochodów, lecz nie mógł powiedzieć w jakiej formie. Z zeznań świadka M. S. (2) złożonych na rozprawie w dniu 2 września 2013r. w sprawie XIV U 500/12 (k.176-177) wynika, że do stycznia 2012r. była społecznie Przewodniczącą (...) w US (...) w W. i uczestniczyła w posiedzeniach zarządu w sprawie przyznawania pracownikom talonów przed świętami Bożego Narodzenia. W odniesieniu do talonów z 2007r. oświadczyła, że poza postanowieniem Nr (...), innych dokumentów w tym zakresie nie sporządzano.

Z zaskarżonej decyzji wynika, że W. Z. w m-cu listopadzie 2007r. otrzymał bon towarowy w wysokości 380,00 zł brutto. Wartość otrzymanego bonu towarowego nie była uwzględniona w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne W. Z..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, iż przedmiot postępowania sądowego w rozpoznawanej sprawie został określony zakresem odwołania Usługowej Spółdzielni (...) w W. jako płatnika składek od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 28.12.2011 r. Nr (...) stwierdzającej, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia W. Z. podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek Usługowej Spółdzielni (...) w W. za m-c listopad 2007r. powinna uwzględniać kwotę wypłaconego bonu towarowego w kwocie 380 zł i wynosić 6700,00 zł, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 marca 2008r., sygn. II UZ 4/08 (OSNP 2009/11-12/163), w wyrokach z dnia 1 września 2010 r., III UK 15/10 (LEX nr 667499) i z dnia 7 kwietnia 2011 r., I UK 357/10 (LEX nr 863946) i w postanowieniach z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11 (LEX nr 844747) oraz z dnia 10 marca 2011 r., III UZ 1/11 (LEX nr 846597) oraz w wielu innych orzeczeniach wydanych w późniejszym terminie w tym zakresie. Dotyczy on zatem oceny, czy wartość bonu towarowego wypłaconego W. Z. w m-cu listopadzie 2007r. w wysokości 380,00 zł brutto powinna być uwzględniona w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, chorobowe i wypadkowe w wymienionym okresie.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, iż nie budzi żadnych wątpliwości okoliczność, że tak wypłacony bon towarowy został przyznany z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Wskazał, że zasady dysponowania środkami funduszu określone zostały w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz. U. z 1996r. Nr 70, poz. 335 zpóźn.zm. aktualnie j.t. Dz. U. z 2012r. poz.592), który stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Ust. 2 art. 8 stanowi, że zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych.

Sąd Okręgowy poddał także analizie treść aktów prawa wewnętrznego obowiązujących w odwołującej się Spółdzielni. Wskazał, iż w Usługowej Spółdzielni (...) od 1 stycznia 2005r. obowiązywał regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, który był uzgodniony z zakładowymi organizacjami związkowymi (...), oraz (...) pracowników US (...). Ze znajdującego się w rozdziale(...)Regulaminu (Ogólne zasady przyznawania świadczeń) § 10 pkt 1 i 2 regulaminu wynika, że przyznanie bezzwrotnych zapomóg, ulgowych lub bezpłatnych świadczeń oraz wysokość dopłat uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Kryterium oceny materialnej osoby uprawnionej do korzystania ze środków Funduszu stanowi dochód na jednego członka rodziny. Z § 21 pkt c wynika natomiast, że do pozostałych form świadczeń objętych Funduszem należy inna pomoc finansowa określona każdorazowo poprzez ustalenia między Zarządem Spółdzielni, a Organizacjami (...) działającymi w Spółdzielni. Sąd ustalił, iż w postanowieniu Nr (...) Zarządu Usługowej Spółdzielni (...) z dnia 9 listopada 2007 r., na podstawie którego przyznano i wypłacono pomoc rzeczowo- materialną w formie bonów towarowych powołano się na § 21 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, gdzie przyjęto jako kryterium wypłaty kryterium zarobków i istnienie stosunku pracy co najmniej od stycznia 2006 r. Sąd wskazał także, że z treści postanowienia Nr (...) Zarządu Usługowej Spółdzielni (...) z dnia 9 listopada 2007 r. w sprawie przyznania osobom zatrudnionym w Spółdzielni, spełniającym warunki jak w ust. 3 pomocy rzeczowo-materialnej w formie bonów towarowych wynika, że kryteria socjalne w ogóle nie były brane pod uwagę, uwzględniano jedynie, czy dana osoba jest zatrudniona co najmniej od stycznia 2006 r. i czy jej zarobki nie przekraczają kwoty 6000 zł, które to kryteria, jak skonstatował Sąd, nie mają nic wspólnego z kryterium socjalnym. Na podstawie tego postanowienia bony towarowe zostały przyznane pracownikom w jednakowej wysokości. Sąd I instancji wskazał, że twierdzenia Usługowej Spółdzielni (...) w W. zawarte w odwołaniu, że jako płatnik składek miała wiedzę na temat istniejącej sytuacji życiowej i materialnej swoich pracowników i podjęła decyzję o poprawie tej sytuacji osobom, które tego potrzebują, nie znajdują uzasadnienia w zebranym materiale dowodowym. Spółdzielnia nie przedstawiła żadnych dowodów w tym zakresie i dlatego twierdzenia te nie mogą być w ogóle brane pod uwagę.

Dokonując oceny zeznań świadków Sąd Okręgowy wskazał, iż powyższe zastrzeżenia dotyczą w równym stopniu twierdzeń świadka J. L., ówczesnego Prezesa Zarządu Usługowej Spółdzielni (...) w W., który sygnował postanowienie Nr (...), że pracownicy otrzymywali bony w zależności od dochodu na rodzinę. W związku z tym uznał on, iż twierdzeniom świadka w tym zakresie należało odmówić wiary, gdyż nie znajdują żadnego uzasadnienia w zebranym materiale dowodowym i pozostają w sprzeczności z treścią postanowienia Nr (...). Sąd podał przy tym, że z zeznań świadka M. S. (2) wynika między innymi, jak wspomniano wyżej, że poza postanowieniem nr (...) innych dokumentów w sprawie przyznania bonów towarowych nie sporządzono. Zeznania tego świadka Sąd dał wiarę i wskazał, iż w tym zakresie w pełni podziela płynące z nich wnioski.

Sąd Okręgowy wskazał także motywy, które legły u podstaw braku przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka M. S. (3). Powołał się przy tym na wyjaśnienie istoty sprawy z udziałem świadka M. S. (2). Sąd wskazał, iż było to tym bardziej uzasadnione, że wymieniony świadek jest chory, a ponadto, jego rola podobnie jak M. S. (2), sprowadzała się do złożenia podpisu na postanowieniu nr (...) jako Przewodniczącego Zarządu (...) US (...).

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd I instancji wskazał, iż na tle stosowania art. 8 ust. 1 powołanej ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych istnieje bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym zwraca się

szczególną uwagę na kryterium socjalne przy przyznawaniu świadczeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00 - OSNP 2003/14/331, wyrok z dnia 23 sierpnia 2004 r., I PK 22/03 - OSNP 2005/6/80, wyrok z dnia 23 października 2008 r., II PK 74/08 - OSNP 2010/7-8/88, wyrok z dnia 16 września 2009 r. I UK 121/09 - OSNP 2011/9-10/133 i LEX nr 537030, wyrok z dnia 20 czerwca 2012 r. I UK 140/12 - OSNP 2013/13-14/160). Odwołał się zwłaszcza do treści wyroku z dnia 16 września 2009 r., sygn. akt I UK 121/09, w którym Sąd Najwyższy uznał, iż:

- pomoc z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych musi być uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Jeżeli wszyscy pracownicy otrzymali bony towarowe o jednakowej wartości, to bony te trzeba ocenić jako świadczenie dodatkowe pracodawcy,

- wypłata bonów towarowych niemająca charakteru socjalnego jest przychodem pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz. U z 2010r. Nr 51, poz.307 ze zm.),

- przyznanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powinny być uzależnione,

- jeżeli wypłata bonów towarowych nie ma charakteru socjalnego, gdyż nie wiąże otrzymania bonów z kryterium socjalnym, to bony te należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w zw. z § 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych).

Sąd Okręgowy wskazał również, że na tle stosowania art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. istnieje także bogate orzecznictwo sądów apelacyjnych, gdzie zwraca się szczególną uwagę na kryterium socjalne (por. między innymi wyroki Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28.05.2013r. III AUa 1259/12 i III AUa 1238/12, z dnia 4 czerwca 2013r. III AUa 1063/12, z dnia 6 czerwca 2013r. III AUa 234/13 i III AUa 144/13, Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 marca 2013r. III AUa 1887/12 i III AUa 188/12). Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku o sygn. akt III AUa 1888/12 zwrócił uwagę, że brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy z 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Byłoby to bowiem w istocie przyznanie tym osobom dodatku do wynagrodzenia. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej, zaś w wyroku o sygn. akt III AUa 1887/12 zajął stanowisko, że zasada „każdemu po równo” pozostaje w opozycji do kryterium socjalnego. Zaś o spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez oceny indywidualnej sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby. Sąd Okręgowy podał, iż stanowiska Sądu Najwyższego oraz stanowiska Sądów Apelacyjnych w Białymstoku i w W. prezentowane w powołanych wyżej wyrokach w pełni podzielił i odnosząc je do sytuacji W. Z. stwierdził, że istotnie kwota 380,00 zł brutto odpowiadająca wartości otrzymanego bonu towarowego w m-cu listopadzie 2007r. stanowi przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy (j.t. Dz. U. z 2012 r., Nr 361), który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w rozumieniu art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 z późn. zm.) oraz podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe w rozumieniu art. 20 ust. 1 tej ustawy.

W związku z tym Sąd Okręgowy wskazał, iż zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 28 grudnia 2011 r. Nr (...) jest zgodna z prawem i na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Od powyższego wyroku w dniu 4 listopada 2013 r. Usługowa Spółdzielnia (...) w W. wniosła apelację (k. 82-84 – apelacja, k. 86 – koperta z pieczęcią dzienną Urzędu Poczty). Zaskarżyła wyrok w całości zarzucając mu naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

a. przyjęcie dowolnej, nie znajdującej oparcia w materiale dowodowym sprawy oceny, że „Nie ma (...) możliwości, aby nawet dwie osoby pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka lub bardzo zbliżona pozwalałaby na przyznanie świadczeń w takiej samej wysokości (...)”, mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, albowiem na tym twierdzeniu również doszło do rozstrzygnięcia w sprawie;

b. błędne uznanie zeznań świadka J. L. za sprzeczne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym i za pozostające w sprzeczności z treścią postanowienia nr (...);

c. błędne ustalenie, że Powódka w trakcie postępowania nie wykazała, że jako płatnik składek miała wiedzę na temat sytuacji życiowej i materialnej swoich pracowników;

d. błędne, dowolne ustalenie przez Sąd pierwszej instancji, iż kryteria socjalne w ogóle nie były brane pod uwagę, podczas gdy z regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wynikało, że przyznawanie bezzwrotnych zapomóg, ulgowych lub bezpłatnych świadczeń oraz wysokość dopłat uzależniona była od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu;

- **art. 8 ust. 2** ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że brzmienie ww. artykułu nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości;

- z uwagi na powyższe - **art. 328 § 2 k.p.c.** przez nie wyjaśnianie podstawy prawnej wyroku, wskutek wadliwej wykładni art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych;

- przepisów prawa procesowego mające wpływ na wynik postępowania to jest przepisów **art. 217 § 3 oraz art. 232 w związku z art. 227 k.p.c.** poprzez uznanie za zbędne i pominięcie przez Sąd Okręgowy istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy dowodów, w szczególności, oddalenie wniosku dowodowego w postaci zeznania świadka M. S. (3), które służyć miały wykazaniu, że przekazywane z funduszu świadczenia spełniały wymogi określone w ustawie o (...), a mianowicie ich przyznanie był uzależnione od sytuacji materialnej osób korzystających z funduszu.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez rozstrzygnięcie, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, wskazana w decyzjach będących przyczyną odwołania nie obejmowała wymiaru składek z przyznanego ubezpieczonemu bonu towarowego odpowiednio w wysokości 380,00 i 360,00 zł. Ponadto wniósł on o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych za obie instancje, a także zwrot opłaty skarbowej od pełnomocnictwa r. pr. T.A. M. od spraw objętych sygnaturą Sądu I instancji jako zapłaconych bezzasadnie w związku z regulacją art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej.

W uzasadnieniu wskazano, iż wykładnia ww. przepisu powinna uwzględniać funkcje ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, cele dla których została ona ustanowiona, a także interpretację takich zwrotów niedookreślonych jak „sytuacja życiowa, materialna, rodzinna”. Takie zabiegi interpretacyjnego nie dokonano. Apelujący wskazał także, że literalne brzmienie terminu „socjalny” nie zakłada relatywizacji co do wysokości świadczenia oraz, iż treść art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, w ocenie Powódki, nie dotyczy wysokości świadczeń. Jeżeli Sąd zakłada inaczej, to, zdaniem Powódki, Sąd powinien wskazać dlaczego tak uważa i jakie przyjął założenia. Wspomniany przepis, jego treść, nie wskazuje też, w jaki sposób i kto powinien te świadczenia przyznawać. Tym samym wątpliwe jest twierdzenie, tym bardziej że jest ono bez uzasadnienia, że przepis ten zakłada „indywidualną kwalifikację wniosków”. W rezultacie Sąd zakłada, że świadczenia nie powinny

być w tej samej wysokości. Zdaniem skarżącej Sąd nie podał w uzasadnieniu dokładnych przyczyn faktycznych i prawnych, dla których odmówił dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka, które niewątpliwie prowadziły do wykazania i udowodnienia okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym przede wszystkim faktu, że przekazywane z funduszu świadczenia spełniały wymogi określone w ustawie o (...). Sąd pochopnie doszedł do wniosku, iż rola wnioskowanego przez powódkę świadka sprowadzała się do złożenia podpisu na postanowieniu, co nie jest prawdą ponieważ świadek ten był w tamtym czasie Przewodniczącym Zarządu (...) US (...) i z racji pełnionej funkcji posiadał on informacje istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Zainteresowany ani organ rentowy nie złożyli odpowiedzi na apelację.

W toku postępowania apelacyjnego pełnomocnik odwołującej Spółdzielni cofnął wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań w charakterze świadka M. S. (3), złożył także oświadczenie, iż nie kwestionuje treści protokołów rozpraw ze sprawy o sygn. akt XIV U 500/12 zawierających zeznania świadków M. S. (2) i J. L. (k. 109-110 – protokół rozprawy z dnia 29 stycznia 2015 r.).

Sąd Apelacyjny postanowił dołączyć do akt sprawy odpisy protokołów rozpraw z dnia 17 września 2012 r. oraz z 2 września 2013 r. zawartych w aktach sprawy, która toczyła się przed Sądem Okręgowym w (...) Wydziałem XIV Ubezpieczeń Społecznych pod sygn. akt XIV U 500/12 (k. 108 – protokół rozprawy z dnia 29 stycznia 2015 r.). Dokumenty te dołączono na kartach 112-117. Na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w(...) Wydziale XIV (...) z dnia 2 września 2013 r. wydanego w niniejszej sprawie (k. 71 – pkt. 1 i 2), którym dopuszczony został dowód z dokumentów znajdujących się w aktach o sygn. XIV U 500/12: wyciągu z akt kontroli przeprowadzonej u odwołującej się, nadesłanych przy piśmie z 4 maja 2012 r. oraz z dokumentów nadesłanych do akt sprawy XIV U 500/12 przy piśmie z 1 czerwca 2012 r., a które nie zostały załączone do akt niniejszej sprawy, oraz zarządzenia z dnia 26 sierpnia 2015 r. do akt załączono akta sprawy Sądu Okręgowego w (...) Wydziale XIV (...) o sygn. XIV U 500/12, z którymi zapoznał się skład orzekający Sądu Apelacyjnego (k. 138 – zarządzenie, k. 144 – protokół rozprawy z 9 września 2015 r.).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującej się Usługowej Spółdzielni (...) w W. nie jest zasadna, a co za tym idzie nie zasługuje na uwzględnienie.

Wobec postawienia w apelacji zarówno zarzutów naruszenia prawa materialnego, jak i procesowego, w pierwszej kolejności rozważenia wymagają zarzuty naruszenia przez Sąd I instancji przepisów postępowania. Prawdopodobność zastosowania lub wykładni prawa materialnego może być bowiem właściwie oceniona jedynie na kanwie niewadliwie ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia.

Zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c., Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Moc dowodowa oznacza siłę przekonania uzyskaną przez sąd wskutek przeprowadzenia określonych środków dowodowych na potwierdzenie prawdziwości lub nieprawdziwości twierdzeń na temat okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Wiarygodność zaś decyduje o tym, czy określony środek dowodowy, ze względu na jego indywidualne cechy i obiektywne okoliczności, zasługuje na wiarę. Przepis art. 233 § 1 k.p.c. przyznaje zatem Sądowi swobodę w ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, a zarzut jego naruszenia może być uznany za uzasadniony jedynie w sytuacji, gdy Sąd zaprezentuje rozumowanie sprzeczne z regułami logiki, zasadami wiedzy lub doświadczeniem życiowym. Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, konieczne jest wskazanie przyczyn dyskwalifikujących w tym zakresie postępowanie Sądu I instancji.

Apelujący w uzasadnieniu zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wskazał, iż Sąd przyjął dowolną, nie znajdującą oparcia w materiale dowodowym sprawy ocenę, że „Nie ma (...) możliwości, aby nawet dwie osoby pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka lub bardzo zbliżona pozwalałaby na przyznanie świadczeń w takiej samej wysokości (...)”. Według niego „naruszenie to miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, albowiem na tym twierdzeniu doszło do rozstrzygnięcia w sprawie”. Dokonując oceny zasadności tego zarzutu podkreślić

należy, iż cytowany fragment uzasadnienia jest w istocie poglądem prawnym wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 sierpnia 2001 r., sygn. akt I PKN 579/00, a w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku umieszczony został nie w części zawierającej ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego czy też jego rozważania prawne lecz w części zawierającej stanowiska stron – jako przytoczenie argumentacji przedstawionej przez organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie (strona 3 uzasadnienia). Już choćby z tego powodu podniesiony przez apelującego zarzut nie zasługuje na uwzględnienie. Ponadto zaprezentowana przez odwołującego się w tym zakresie argumentacja nie jest trafna także z tego względu, iż Sąd I instancji nie dlatego oddalił odwołanie, że ustalił, iż nie jest możliwe aby jakiegokolwiek dwie osoby znajdowały się w takiej samej sytuacji faktycznej lecz z tego względu, iż odwołujący się nie wykazał w żaden sposób, aby tą sytuację pracowników – życiową, rodzinną i materialną w jakikolwiek sposób badał i aby to ona właśnie stanowiła podstawę przyznania w listopadzie 2007 r. bonów świątecznych. Skarżący zarzucił także Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 233 § k.p.c. poprzez błędne uznanie zeznań świadka J. L. za sprzeczne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym i za pozostające w sprzeczności z treścią postanowienia nr (...). W tym zakresie wskazać należy, iż Sąd Apelacyjny w całości podziela argumentację Sądu I instancji dotyczącą oceny wartości dowodowej zeznań tego świadka. Dodatkowo wskazać można, iż zeznania J. L. jedynie częściowo znalazły potwierdzenie w treści zeznań świadka M. S. (2). Podkreślić jednak należy, iż obydwójce świadkowie zeznali, że wysokość bonów była zróżnicowana tylko ze względu na dochody uzyskiwane w Spółdzielni, zaś sytuacja życiowa pracowników nie była badana. Ponadto świadek S. zwracała uwagę na fakt, iż trzon zatrudnionych stanowili pracownicy zarabiający bardzo mało, a kadra kierownicza zarabiała bardzo dużo. Wskazywała, iż „były takie lata, że roczna pensja pracownika z ochrony była niższa niż miesięczna pensja kierownika”. Podkreślała także niewielką różnicę w wartości świadczeń (bonu) przyznanych pracownikom zarabiającym do 6000 zł (380 zł) w stosunku do wartości świadczeń przyznanych pracownikom zarabiającym powyżej 6000 zł (360 zł) wskazując, iż było to niewłaściwe („Stanęło na różnicy 20 złotych, co było dla nas śmieszne i obelżywe”). Treść powyższych zeznań w powiązaniu z treścią złożonych do akt dokumentów – Regulaminu ZFŚS i postanowienia Zarządu nr (...), a także brakiem jakichkolwiek dowodów wykazujących sytuację życiową, rodzinną i materialną poszczególnych zatrudnionych wskazują, iż Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że odwołujący się przyznając pracownikom przedmiotowe boni nie zastosował żadnego kryterium socjalnego. Dodatkowo podkreślić także należy, iż zeznający w toku postępowania kontrolnego przed organem rentowym prezes zarządu odwołującego się G. Ś. wprost zeznał, że „W 2007 r. była inna interpretacja przepisów wynikających z wypłat świadczeń socjalnych niż jest obecnie. Nikt wtedy nie zastosował żadnego kryterium socjalnego, pracownicy nie wypełniali dokumentów informujących o faktycznych przychodach i średnich na członka rodziny,„ (k. 41verte akt XIV U 500-12 – protokół przesłuchania G. Ś.).” Potwierdza to zasadność przyjęcia przez Sąd I instancji, że Spółdzielnia nie wykazała, iż jako płatnik miała w 2007 r. dostateczną, uzasadniającą przyznanie w zgodzie z zasadami wynikającymi z ustawy o ZFŚS, wiedzę o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej swoich pracowników i czyni podniesiony w tym zakresie zarzut apelacyjny niezasadnym. Apelujący wskazywał także, iż naruszenie dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. polegało na tym, że Sąd I instancji błędnie, dowolnie ustalił, iż kryteria socjalne w ogóle nie były brane pod uwagę, podczas gdy z regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wynikało, że przyznawanie bezzwrotnych zapomóg, ulgowych lub bezpłatnych świadczeń oraz wysokość dopłat uzależniona była od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Tak sformułowany zarzut także nie zasługuje na uwzględnienie. W szczególności wskazać bowiem należy, iż czym innym jest przyjęcie (lub nie) w akcie prawa wewnętrznego – Regulaminie (...) prawidłowych, zgodnych z zasadami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, zasad, w tym kryteriów podziału środków pochodzących z tego funduszu, a czym innym prawidłowe ich zastosowanie w praktyce. Sąd Okręgowy nie zarzucał skarżącemu, iż obowiązujące u niego w tym zakresie uregulowania znajdujące się w Regulaminie obowiązującym od 2005 r. nie były zgodne z ustawą, przeciwnie wskazał, iż pomimo zapisów tego aktu zawartych np.: w § 10 pkt. 1 i 2 przewidujących uzależnienie przyznawania świadczeń od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej oraz wskazujących, że kryterium warunkującym możliwość i wysokość w jakiej mogą one być przyznawane będzie dochód na jednego członka rodziny, co wprost determinowało konieczność indywidualnego rozpatrywania spraw w oparciu o oświadczenia o wysokości dochodów osiągniętych w poprzednim roku przez pracujących członków rodziny, wydany został w oparciu o § 21 Regulaminu dodatkowy akt prawa wewnętrznego – postanowienie zarządu nr (...) z 9 listopada 2007 r., który nie odnosił się do przyjętego kryterium socjalnego, lecz przewidywał własne kryteria: zatrudnienie od stycznia 2006 r. oraz wysokość zarobków (dla osób zarabiających do 6000 zł – 380 zł, dla pozostałych – 360 zł). Właściwą podstawą przyznania świadczeń

nie były więc w istocie żadne kryteria o charakterze socjalnym lecz decyzja zarządu podjęta w porozumieniu z przedstawicielami związków zawodowych.

Strona apelująca zarzucała zaskarżonemu wyrokowi także naruszenie przepisów prawa procesowego mające wpływ na wynik postępowania to jest przepisów art. 217 § 3 oraz art. 232 w związku z art. 227 k.p.c. poprzez uznanie za zbędne i pominięcie przez Sąd Okręgowy istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy dowodów, w szczególności, oddalenie wniosku dowodowego w postaci zeznania świadka M. S. (3), które służyć miały wykazaniu, że przyznane z funduszu świadczenia spełniały wymogi określone w ustawie o (...), a mianowicie ich przyznanie był uzależnione od sytuacji materialnej osób korzystających z funduszu. W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzut ten nie zasługuje na uwzględnienie. Zgodnie z dyspozycją art. 217 § 3 k.p.c. sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli są powoływane jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione. Zebrany w sprawie materiał dowodowy okazał się wystarczający do wydania w sprawie prawidłowego rozstrzygnięcia bez konieczności przeprowadzenia dowodu z zeznań w charakterze świadka M. S. (3). Podkreślić bowiem należy, iż każdy z przeprowadzonych w sprawie dowodów, w szczególności z zeznań świadków, wskazywał na brak zastosowania przez odwołującego się w procesie rozdysponowania świadczeń – bonów świadczeniowych – jakichkolwiek kryteriów socjalnych. Wprost wynika to z treści podawanych przez świadków faktów. Wprawdzie świadek L. składał zapewnienia co do zastosowania kryterium socjalnego („Pracownicy na pewno składali oświadczenie o wysokości dochodów”) jednak nie potrafił wskazać w jaki sposób pracodawca dokonał zebrania informacji o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, a także nie wskazał w jaki sposób, przez kogo informacje te były analizowane. Zeznania te należy więc traktować jako pozostające w sferze deklaratywnej, ocennej. Tymczasem Sąd dokonuje ustaleń stanu faktycznego w oparciu o relacje świadków o dostrzeżonych i zapamiętanych faktach, a nie w oparciu o ich oceny zdarzeń. Słusznie więc w tym zakresie zeznania te zostały pominięte, a Sąd Okręgowy dokonał samodzielnych ocen. Ustalenie na podstawie zeznań świadków L., S. oraz na podstawie treści postanowienia z dnia 9 listopada 2007 r. w sposób dostateczny stanu faktycznego sprawiło, iż przeprowadzenie dowodu z zeznań M. S. (3) nie było konieczne. Ponadto wskazać należy, iż podniesiony zarzut nie zasługiwał na uwzględnienie także w świetle dokonanych następnie w toku postępowania apelacyjnego czynności strony apelującej – cofnięcia wniosku o przesłuchanie M. S. (3) w charakterze świadka.

Nie zasługiwał na uwzględnienie także zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie wyjaśnianie podstawy prawnej wyroku wskutek wadliwej wykładni art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. W ocenie Sądu Apelacyjnego sporządzone przez Sąd Okręgowy uzasadnienie zaskarżonego wyroku spełnia wszelkie wymogi stawiane w tym przepisie. Sąd Okręgowy wskazał podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, wymienił dowody, na których się oparł ustalając stan faktyczny i wskazując dlaczego dał im wiarę, wyjaśnił przyczyny oddalenia wniosku o przesłuchanie w charakterze świadka M. S. (3), a także wyjaśnił podstawę prawną wyroku. O uchybieniu powyższemu przepisowi można mówić wówczas, gdy uzasadnienie wyroku nie zawiera wskazanych w nim elementów, co uniemożliwia jednoznaczną rekonstrukcję podstaw rozstrzygnięcia sprawy i nie pozwala na weryfikację stanowiska sądu orzekającego, a w konsekwencji uniemożliwia dokonanie kontroli instancyjnej orzeczenia. Sytuacja taka w niniejszej sprawie nie zachodzi. Treść uzasadnienia pozwala na odczytanie sfery motywacyjnej orzeczenia i umożliwia dokonanie kontroli wyводу, który doprowadził do wydania wyroku oddalającego odwołanie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji dokonał prawidłowych ustaleń stanu faktycznego i wyciągnął na tej podstawie prawidłowe wnioski. Niewadliwie ustalił bowiem fakt obowiązywania u odwołującego się regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, treść zapisów tego regulaminu, fakt przyjęcia przez Zarząd, w porozumieniu ze związkami zawodowymi działającymi w zakładzie pracy postanowienia przyznającego pracownikom dodatkowe świadczenia - bony, ustalenie w tej uchwale kryteriów stanowiących podstawę przyznania pracownikom świadczeń w postaci zatrudnienia od stycznia 2006 r. oraz wysokości otrzymywanego u tego pracodawcy wynagrodzenia, a także fakt, iż pracodawca ten w żaden sposób nie badał indywidualnej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej żadnego z pracowników – nie zastosował więc do podziału świadczeń kryterium socjalnego, o którym mowa w art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Sąd Apelacyjny w całości podzielił te ustalenia i rozważania oraz przyjął je za własne.

Na gruncie poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny w pełni podziela, chybiony jest także podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego. Strona apelująca zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego – art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że brzmienie ww. artykułu nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Dokonując oceny jego zasadności należy przytoczyć przepisy prawa materialnego mające zastosowanie w niniejszej sprawie.

Zasady ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) (dalej jako „ustawa systemowa”).

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z jej art. 4 ust. 9. Natomiast z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym, w punkcie 19 świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Co prawda do dnia 30 stycznia 2004 roku rozporządzenie w § 2 zawierało punkt 12, obecnie uchylony, o treści: „wartość świadczeń okolicznościowych przyznawanych w formie rzeczowej lub w formie bonów towarowych uprawniających do zakupu w sklepach artykułów spożywczych i przemysłowych, pod warunkiem że nie podlegają one wymianie na pieniądze - do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych”, jednak uchylenie tego przepisu nie wyklucza przyjęcia, że bony towarowe nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie. Regulacja § 2 pkt 19 przyporządkowuje przychód podlegający wyłączeniu do źródła jego pochodzenia. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to nie są wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji przepisu § 2 pkt 19 rozporządzenia. Analiza zachowania celów socjalnych powinna przy tym uwzględniać, że obowiązek pracodawcy zaspokajania w miarę możliwości i warunków potrzeb bytowych, socjalnych i kulturalnych pracowników wynika z art. 16 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku - Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.) i jest jedną z podstawowych zasad prawa pracy. Ponadto, ustawodawca w art. 94 pkt 8 k.p. nałożył na pracodawcę obowiązek zaspokajania w miarę posiadanych środków socjalnych potrzeb pracowników. Pracodawcy nie mają zatem bezwzględnego obowiązku prowadzenia działalności socjalnej na rzecz pracowników, gdyż przepisy kodeksu jedynie postulują prowadzenie takiej działalności. By nie dopuścić do zupełnej dowolności w omawianym zakresie, obowiązek zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników został w sposób warunkowy ujęty w ustawie z dnia 4 marca 1994 r. (Dz. U. z 1996 r., Nr 70, poz. 335 ze zm.) o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zgodnie z art. 8 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. W myśl art. 8 ust. 2 powyższej ustawy, zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Z powyższych przepisów wynika, że pracodawców uprawniono do modyfikacji w prawie wewnątrzzakładowym (w układach zbiorowych pracy) obowiązków wynikających z ustawy, tak aby umożliwić im uzależnienie działalności socjalnej od posiadanych warunków i możliwości. Nie można zatem pomijać, że zgodnie z intencją ustawodawcy zakładowy fundusz świadczeń socjalnych jest funduszem na poziomie zakładu pracy, którego podstawowym zadaniem jest sfinansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej między innymi na rzecz pracowników i ich rodzin.

Bez wątpienia zatem pojęcie „socjalny” utożsamiane jest z zaspokajaniem potrzeb bytowych, materialnych i kulturalnych osób, które są w trudnych warunkach życiowych. Z kolei „zasady gospodarowania” funduszem oznaczają sposób podejmowania decyzji związanych z wydatkowaniem środków finansowych, sposobem ich gromadzenia i wydatkowania. Świadczenia socjalne nie są elementem stosunku pracy. Ze środków funduszu finansuje się zatem świadczenia niewynikające z warunków wynagradzania za pracę oraz niezależne od wyników i jakości wykonywanej przez pracownika pracy. Jedynie te działania, które podejmowane są w interesie pracowników, a nie pracodawcy mieszczą się w ustawowym pojęciu „zakładowa działalność socjalna”. W sprawie kryteriów socjalnych, na co słusznie wskazywał Sąd Okręgowy, kilkakrotnie wypowiadał się Sąd Najwyższy. W wyroku z dnia 16 września 2009 roku sygn. akt: I UK 121/09, OSNP 2011, nr 9 - 10, poz. 133, Sąd Najwyższy stwierdził, że „podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Od tej zasady nie ma wyjątków. Nawet regulamin funduszu nie może jej zmienić. Stąd świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tej reguły nie mogą być oceniane w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych”.

Twierdzenie odwołującego się, że działanie pracodawcy w zakresie przyznawania bonów towarowych w oparciu o § 21 - mieściło się w rozumieniu innej pomocy finansowej określonej każdorazowo między zarządem, a działającymi w niej związkami zawodowymi, nie znajduje oparcia w ustalonym stanie faktycznym, jak i stanowisku strony odwołującej się zawartym w odwołaniu od decyzji. W odwołaniu bowiem płatnik wskazywał, że rzeczywistym zamiarem była poprawa sytuacji socjalnej pracowników, nie zaś wola dokonania jakiegokolwiek innego świadczenia na rzecz pracowników poza poprawą sytuacji życiowej. Wskazuje to na uregulowania zawarte w § 10 regulaminu, nie zaś § 21. Niezależnie od tego należy mieć na uwadze postanowienie § 6 regulaminu, zgodnie z którym środki funduszu mogą być przeznaczone na finansowanie usług i świadczeń w zakresie pomocy rzeczowej i finansowej dla osób znajdujących się w szczególnie trudnych warunkach życiowych, rodzinnych i materialnych. W niniejszej sprawie, co nie było sporne, zainteresowany otrzymał bon w wysokości 380 zł – w takiej wysokości świadczenie otrzymała znakomita większość pracowników, tylko kilkoro z nich otrzymało kwotę 360 zł. Jedynym kryterium różnicującym były przy tym zarobki w Spółdzielni, co powoduje, iż bony te trzeba ocenić jako dodatkowy składnik wynagrodzenia, świadczenie okolicznościowe, a nie świadczenie z funduszu świadczeń socjalnych, z wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi, tak wobec pracowników, jak wobec płatnika składek i jednocześnie pracodawcy, który co prawda administruje funduszem, jednak nie może tego czynić z pominięciem ustawy i przez swoje działania uszczuplać funduszu socjalnego przeznaczonego dla załogi.

Podkreślić należy, iż pomimo faktu, że środki na bony pochodziły z funduszu świadczeń socjalnych, to sposób dysponowania tymi środkami pozostawał w sprzeczności z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Z zapisu postanowienia nr (...) z dnia 9 listopada 2007 roku wynika, że pomoc rzeczowo – materialna w formie bonów towarowych uzależniona była jedynie od długości zatrudnienia – co najmniej od stycznia 2006 roku i zarobków. Potwierdziły to, co zostało prawidłowo ustalone przez Sąd I instancji i omówione także powyżej, zeznania ówczesnego prezesa Spółdzielni – J. L. oraz M. S. (2) – pracownika Spółdzielni. Oboje świadkowie zeznali, że wysokość bonów była zróżnicowana tylko ze względu na dochody uzyskiwane w Spółdzielni. Co prawda, ustawodawca nie określił formy, w jakiej pracodawca zobligowany jest weryfikować sytuację rodzinną, materialną i życiową swoich pracowników, ani też nie przesądził o najwłaściwszym dla tej oceny kryterium, pozostawiając tę kwestię dyspozycji pracodawcy i jego podwładnych. Nie oznacza to jednak, że pracodawca może dokonywać takiej oceny zupełnie dowolnie. Określenie sytuacji rodzinnej czy materialnej winno być w jakikolwiek sposób zbadane. Niewątpliwie częściowe informacje o stanie rodzinnym wynikają np. z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych pracownika czy w zgłoszeniach do ubezpieczenia społecznego. Właściwym sposobem zdobycia informacji uzupełniających o sytuacji osób uprawnionych mogą być ich oświadczenia. Informacje o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej czerpać można zatem także od bezpośrednich przełożonych pracowników, którzy mają z nimi codzienny kontakt w czasie wykonywania obowiązków pracowniczych. W sprawie niniejszej płatnik nie dokonał jakichkolwiek ustaleń co do sytuacji rodzinnej i materialnej pracowników stosując jedynie kryteria – wysokości zarobków i okresu zatrudnienia.

Odnosząc się zaś do kryterium zarobków nie sposób przyjąć by boni miały charakter świadczenia socjalnego w sytuacji tak znacznych różnic w wynagrodzeniach pracowników Spółdzielni, a minimalnej różnicy w przyznawanych bonach, która wyniosła zaledwie 20 złotych.

Socjalny charakter świadczenia oznacza, że im gorsza jest sytuacja osoby uprawnionej, tym wyższe powinno być świadczenie. Nakłada to na przyznających świadczenia obowiązek indywidualnej (w żadnym wypadku zbiorowej) oceny każdego przypadku. Należy bowiem podzielić cytowany już powyżej pogląd Sądu Najwyższego, że nie ma możliwości, aby nawet dwie osoby pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka lub bardzo zbliżona pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości (wyrok Sądu Najwyższego z 20 sierpnia 2001 r., sygn. akt I PKN 579/00). Innymi słowy pomoc z funduszu może być dokonywana jedynie wówczas, gdy uzależnia się jej przyznawanie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej danego pracownika. W sprawie niniejszej nie było takiego zróżnicowania, boni dostawały zarówno osoby z wynagrodzeniem zbliżonym do wynagrodzenia najniższego krajowego, jak również osoby, które otrzymywały wynagrodzenie kilkukrotnie wyższe. Świadczenia te były przy tym przyznawane w niemalże identycznej wysokości.

Co więcej, należy zauważyć, że z treści § 10 pkt. 1 i 2 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych odwołującego się wynika, że przyznanie bezzwrotnych zapomóg, ulgowych lub bezpłatnych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Jednocześnie wskazano, że kryterium oceny materialnej oceny uprawnionej do korzystania ze środków funduszu stanowi dochód przypadający na jednego członka rodziny. Oznacza to obowiązek indywidualnego rozpatrywania wszystkich spraw, w oparciu o przedstawione oświadczenie o wysokości dochodu osiągniętego w poprzednim roku przez uprawnionych, pracujących członków rodziny i rację ma w tym zakresie odwołujący, że podstawą wydania bonów towarowych jest przedmiotowy regulamin, co jednak nie zmienia faktu, że świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych.

W związku z powyższymi wywodami stwierdzić należy, że Sąd I instancji prawidłowo uznał, iż apelująca Spółdzielnia Usługowa (...) w W. wydając boni nie realizowała przy ich pomocy celów socjalnych Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, gdyż wartość przydzielonych bonów nie była zależna od sytuacji materialnej i rodzinnej poszczególnych pracowników. Skoro więc świadczenie to nie miało charakteru socjalnego, należało je uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r., Nr 14, poz. 176 ze zm.), który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek w myśl art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku. Nie zachodzi wobec tego wyłączenie przewidziane w § 2 ust. 1 pkt. 19 wymienionego rozporządzenia skoro przyznanie bonów nie było zależne od sytuacji majątkowej, życiowej czy rodzinnej uprawnionych, gdyż w takim razie nie stanowiły one świadczeń socjalnych podlegających wyłączeniu z podstawy wymiaru składek.

W tym stanie rzeczy zasadnie organ rentowy uznał, iż wartość otrzymanego przez zainteresowanego bonu towarowego winna być uwzględniona w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, w związku z czym decyzja wydana przez ZUS w niniejszej sprawie była prawidłowa, przez co Sąd Okręgowy zasadnie oddalił wniesione od niej odwołanie.

Wobec powyższego uznać należy, że przedstawione w apelacji zarzuty zmierzające do podważenia zaskarżonego wyroku stanowią jedynie polemikę z prawidłowym rozstrzygnięciem Sądu I instancji, które w całości odpowiada prawu.

Mając to na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.